

DOBRE PRAKTYKI BEST PRACTICES

POLSKIE BIBLIOTEKI CYFROWE 2008

**Konferencja zorganizowana w dniach 24-25 listopada 2008 roku przez:
Bibliotekę Kórnicką PAN,
Poznańską Fundację Bibliotek Naukowych,
Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe**

KOMITET PROGRAMOWY

Jan Węglarz (przewodniczący)	Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe
Tomasz Jasiński	Biblioteka Kórnicka PAN
Mirosław Górny	Poznańska Fundacja Bibliotek Naukowych
Ewa Dobrzyńska-Lankosz	Akademia Górniczo-Hutnicza, Biblioteka Główna
Cezary Mazurek	Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe
Jan Andrzej Nikisch	Poznańska Fundacja Bibliotek Naukowych
Jolanta Stępiak	Politechnika Warszawska, Biblioteka Główna
Maciej Stroński	Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe

KOMITET ORGANIZACYJNY

Cezary Mazurek	Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe
Jan Andrzej Nikisch	Poznańska Fundacja Bibliotek Naukowych
Krzysztof Ober	Poznańska Fundacja Bibliotek Naukowych
Jolanta Mazurek	Biblioteka Kórnicka PAN
Marcin Werla	Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe

Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe

POLSKIE BIBLIOTEKI CYFROWE 2008

**Materiały z konferencji zorganizowanej
w dniach 24-25 listopada 2008 roku przez:
Bibliotekę Kórnicką PAN,
Poznańską Fundację Bibliotek Naukowych,
Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe**

REDAKCJA:

**CEZARY MAZUREK
MACIEJ STROIŃSKI
JAN WĘGLARZ**

Ośrodek Wydawnictw Naukowych • Poznań 2009

POLSKIE BIBLIOTEKI CYFROWE 2008

Materiały z konferencji zorganizowanej w dniach 24-25 listopada 2008 roku przez:
Bibliotekę Kórnicką PAN, Poznańską Fundację Bibliotek Naukowych,
Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe

Redakcja

Cezary Mazurek, Maciej Stroński, Jan Węglarz

Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe

61-704 Poznań, ul. Noskowskiego 10
tel.: (48-61) 858 2001, faks: (48-61) 852 5954
e-mail: mazurek@man.poznan.pl

© Copyright

Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe, Poznań 2009
All rights reserved

ISBN 978-83-7314-014-1

Ośrodek Wydawnictw Naukowych

Instytut Chemii Bioorganicznej PAN
61-713 Poznań, ul. Wieniawskiego 17/19
e-mail: wojtow@man.poznan.pl

Redakcja techniczna

Andrzej Wójtowicz

Projekt okładki

Maciej Rutkowski

Druk i oprawa

Moś i Łuczak, Poznań

Spis treści

Wstęp	7
Infrastruktura bibliotek cyfrowych w sieci PIONIER C. MAZUREK, M. STROIŃSKI, M. WERLA, J. WĘGLARZ	9
Projekt DRIVER: wizja infrastruktury repozytoriów cyfrowych dla badań europejskich A. TARKOWSKI	15
Projekt CACAO – wielojęzyczny dostęp do katalogów on-line i bibliotek cyfrowych J. MAZUREK	23
Projekt ENRICH – współpraca europejska wokół utworzenia wirtualnego środowiska badań i prezentacji historycznego dziedzictwa kulturowego G. PIOTROWICZ	29
Projekt EuropeanaLocal – europejski wymiar agregowania zasobów bibliotek cyfrowych M. WERLA	39
Tworzenie biblioteki cyfrowej w modelu klastrowym – doświadczenia ŚBC R. LIS	45
Różne aspekty opisu dokumentów ikonograficznych w Bibliotece Cyfrowej Politechniki Warszawskiej na przykładzie kolekcji fotografii Henryka Podębskiego J.B. KUCHARSKA, M. MILLER, M. WORNBARĐ	53
Dobór publikacji w polityce zarządzania biblioteką cyfrową. Analiza wykorzystania zasobów bibliotek cyfrowych wspólnie przeszukiwanych w ramach FBC E. SKUBAŁA, A. KAZAN	63
Systemy organizacji wiedzy i ich rola w integracji zasobów europejskich bibliotek cyfrowych A. DUDCZAK	73
Od planowania do publikowania – co można zautomatyzować? K. OBER	81
Integracja i wykorzystywanie metadanych w publikacjach <i>DjVu</i> G. BEDNAREK	89

Wstęp

Szanowni Państwo!

Oddajemy w Państwa ręce pierwszy egzemplarz nowego cyklu wydawniczego Poznańskiego Centrum Superkomputerowo-Sieciowego: **ICT Best Practices – Dobre Praktyki**. Seria ta pozwoli przybliżyć Państwu praktyczne aspekty rozwoju technologii, usług i aplikacji niezbędnych dla funkcjonowania nowoczesnej infrastruktury informatycznej nauki. Inaugurujemy ten cykl wydawniczy zestawem artykułów opublikowanych w ramach pierwszej konferencji „Polskie Biblioteki Cyfrowe 2008”.

Praktyczny wymiar rozwoju polskich bibliotek cyfrowych związany jest z rosnącą liczbą kolejnych instalacji oprogramowania dLibra, które stało się z czasem najbardziej rozpowszechnionym w Polsce oprogramowaniem do zarządzania zawartością bibliotek cyfrowych. Od roku 2001, kiedy to podjęto decyzję o uruchomieniu **Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej** (oficjalnie udostępnionej we wrześniu 2002), rozwój tego narzędzia przebiegał w ścisłej współpracy z jego użytkownikami, w tym z pracownikami bibliotek, archiwów i jednostek naukowych, a prowadzony był w ramach współpracy Poznańskiego Centrum Superkomputerowo-Sieciowego, Poznańskiej Fundacji Bibliotek Naukowych oraz Biblioteki Kórnickiej PAN. Właśnie te instytucje postanowiły zaprosić przedstawicieli różnych inicjatyw związanych z bibliotekami cyfrowymi i w ogólności z cyfryzacją zasobów dziedzictwa kulturowego, do prezentacji osiągnięć naukowych i wdrożeniowych podczas pierwszej konferencji „Polskie Biblioteki Cyfrowe 2008”.

Blisko dziesięcioletnia historia rozwoju bibliotek cyfrowych w Polsce związana jest z wieloma istotnymi wydarzeniami, z których pierwszym było ogłoszenie w 2000 roku programu **PIONIER: Polski Internet Optyczny – Zaawansowane Aplikacje, Usługi i Technologie dla Społeczeństwa Informatycznego**. W programie tym zdefiniowano potrzebę budowy systemu sieciowych usług bibliotek cyfrowych, który umożliwi rozwój nowoczesnych aplikacji. W tym samym roku udostępniono w środowisku biblioteki cyfrowej PCSS multimedialną wersję eposu o Gilgameszu (*The Epic of Gilgamesh*). W roku 2001, równocześnie z rozpoczęciem programu PIONIER, decyzją Kolegium Rektorów Miasta Poznania, zdecydowano o budowie pierwszej środowiskowej biblioteki cyfrowej, która jako największa obecnie biblioteka cyfrowa funkcjonuje od IX 2002 r. W tym samym okresie (XII 2002 r.). Premier RP dokonał uroczystej inauguracji Polskiej Biblioteki Internetowej. Do końca 2005 r., kolejne biblioteki cyfrowe pojawiły się we Wrocławiu (obecnie Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa), w Toruniu (Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa – pierwsza polska biblioteka cyfrowa, która powstała dzięki finansowaniu z funduszy europejskich), w Zielonej Górze i w Łodzi. Wówczas również zasoby polskich bibliotek cyfrowych pojawiły się w światowych wyszukiwarkach zasobów cyfrowych (w oparciu o otwarty protokół OAI-PMH). W kolejnych latach pojawiały się nowe biblioteki cyfrowe (m.in. w 2006 r. Cyfrowa Biblioteka Narodowa POLONA), a w 2007 r. zainaugurowano działanie Federacji Bibliotek Cyfrowych w sieci PIONIER. Liczba obiektów cyfrowych przekroczyła wówczas 100 000. Od tego momentu rozpoczął się etap intensywnych prac badawczo-rozwojowych nad różnymi zagadnieniami i problemami związanymi z technologiami dla bibliotek cyfrowych. W celu koordynacji tych prac, w maju 2008 r., w Ośrodku Nauki PAN w Poznaniu, przedstawiciele wszystkich regionalnych bibliotek cyfrowych w kraju podpisali porozumienie o współpracy, tworząc w ten sposób **konsorcjum Polskie Biblioteki Cyfrowe**.

Konferencja „Polskie Biblioteki Cyfrowe 2008” pozwoliła na wymianę doświadczeń i zapoznanie się z najnowszymi technologiami i kierunkami rozwoju bibliotek cyfrowych. W niniejszej publikacji zebrano dorobek zaprezentowany podczas obrad przez autorów referatów. Na wstępie możecie się Państwo zapoznać z obecnym stanem infrastruktury bibliotek cyfrowych w Polsce przedstawionym w artykule opracowanym przez **Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe** (C. Mazurek, M. Stroiński, M. Werla, J. Węglarz: Infrastruktura bibliotek cyfrowych w sieci PIONIER).

Kolejny blok referatów dotyczy współpracy europejskiej w ramach projektów prowadzonych z udziałem polskich jednostek. W referacie na temat projektu DRIVER (A. Tarkowski: Projekt DRIVER: wizja infrastruktury repozytoriów cyfrowych dla badań europejskich) zaprezentowana została współpraca **ICM UW** w budowie ogólnoeuropejskiej infrastruktury repozytoriów cyfrowych, stanowiącej istotny element Europejskiej Przestrzeni Badawczej. Referat poświęcony projektowi CACAO (J. Mazurek: Projekt CACAO – wielojęzyczny dostęp do katalogów on-line i bibliotek cyfrowych) prezentuje prace badawcze prowadzone przez **Bibliotekę Kórnicką PAN** nad wielojęzycznym dostępem do katalogów on-line i obiektów w bibliotekach cyfrowych. Kolejny referat poświęcony udziałowi **Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu** w projekcie ENRICH (G. Piotrowicz: Projekt ENRICH – współpraca europejska wokół utworzenia wirtualnego środowiska badań i prezentacji historycznego dziedzictwa kulturowego) porusza szerszy, europejski kontekst powstania potencjału bibliotek cyfrowych. Tę część zamyka referat **PCSS** poświęcony agregowaniu zasobów rozproszonych bibliotek cyfrowych na potrzeby ich integracji na poziomie europejskim (M. Werla: Projekt EuropeanaLocal – europejski wymiar agregowania zasobów bibliotek cyfrowych).

Blok referatów poświęcony kwestiom organizacji bibliotek cyfrowych rozpoczyna się prezentacją nowatorskich rozwiązań organizacyjnych **Biblioteki Śląskiej** przy budowie Śląskiej Biblioteki Cyfrowej (R. Lis: Tworzenie biblioteki cyfrowej w modelu klastrowym – doświadczenia ŚBC). Następnie **Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej** prezentuje wyniki prac związanych z tworzeniem kolekcji ikonograficznej w Bibliotece Cyfrowej PW (J.B. Kucharska, M. Miller, M. Wornbard: Różne aspekty opisu dokumentów ikonograficznych w Bibliotece Cyfrowej Politechniki Warszawskiej na przykładzie kolekcji fotografii Henryka Podębskiego). W referacie Biblioteki Politechniki Łódzkiej autorki prezentują wyniki oceny zasobu bibliotek cyfrowych wspólnie przeszukiwanych w ramach Federacji Bibliotek Cyfrowych na podstawie analizy statystyk wykorzystania (E. Skubała, A. Kazan: Dobór publikacji w polityce zarządzania biblioteką cyfrową. Analiza wykorzystania zasobów bibliotek cyfrowych wspólnie przeszukiwanych w ramach FBC).

Ostatni blok referatów dotyczący technologii bibliotek cyfrowych rozpoczyna się referatem **PCSS** poświęconym systemom organizacji wiedzy (A. Dudczak: Systemy organizacji wiedzy i ich rola w integracji zasobów europejskich bibliotek cyfrowych). Następnie, **Poznańska Fundacja Bibliotek Naukowych** prezentuje możliwości automatyzacji pracy redaktora biblioteki cyfrowej z wykorzystaniem zewnętrznego oprogramowania (K. Ober: Od planowania do publikowania – co można zautomatyzować?). W ostatnim referacie poświęconym sposobom umieszczania metadanych w publikacjach elektronicznych w formacie *DjVu*, firma **GB Soft** prezentuje praktyczne sposoby korzystania z cech popularnego dla bibliotek cyfrowych formatu kodowania (G. Bednarek: Integracja i wykorzystywanie metadanych w publikacjach *DjVu*).

Pierwsza konferencja „Polskie Biblioteki Cyfrowe 2008” była powiązana z piątą edycją warsztatów „Biblioteki Cyfrowe”, a ta szczególna formuła była uzasadniona właśnie dynamicznym rozwojem polskiej infrastruktury bibliotek cyfrowych w ostatnich latach i aktywnym udziałem polskich środowisk w projektach europejskich. Konferencja nawiązuje też do Krajowego Programu Ramowego, w szczególności w obszarze infrastruktury informatycznej skojarzonej z cyfrowymi zasobami informacji. Dalsze działania w kierunku rozwoju infrastruktury informatycznej nauki w tym obszarze wymagają skoordynowania działań całego środowiska w celu wypracowania nowej jakości usług dla nauki i społeczeństwa informacyjnego w Polsce. Mamy nadzieję, że zachęci to Państwa do udziału w kolejnych edycjach tej konferencji. Równocześnie jesteśmy przekonani, że seria wydawnicza poświęcona najlepszym praktykom ICT pozwoli Państwu na zapoznanie się z innymi przykładami technologii i usług z sukcesem wdrożonych w ramach istniejącej infrastruktury informatycznej dla nauki.

CEZARY MAZUREK
MACIEJ STROIŃSKI
JAN WĘGLARZ